



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

НАЛБАНТСКИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 30943/04)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

10 февруари 2011 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

10/05/2011 г.

Решението е окончателно съгласно член 44 § 2 от Конвенцията. Може да претърпи редакционни промени.

По делото на Налбантски срещу България,
Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камара в състав:

Пеер Лоранцен (Peer Lorenzen), *председател*,
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Марк Вилиджър (Mark Villiger),
Изабел Беро-Льофевр (Isabelle Berro-Lefèvre),
Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),
Здравка Калайджиева,
Ганна Юдкивска (Ganna Yudkivska), *съдии*,
и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на Отделението*,
след проведено закрито заседание на 6 януари 2011 г.,
постанови следното решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 30943/04) срещу Република България, подадена пред Съда на 30 юли 2004 г. от българския гражданин г-н Любомир Динчев Налбантски (наричан по-нататък “жалбоподател”) на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък “Конвенцията”).

2. Жалбоподателят се представлява от г-н М. Екимджиев и г-ца К. Бончева – адвокати, практикуващи в Пловдив. Българското правителство (наричано по-нататък „правителството”) се представлява от своя агент – г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди по-конкретно, че основателността на наказателното обвинение срещу него не е била решена в разумен срок, че не е разполагал с ефикасни средства за обжалване в това отношение и че наложената му забрана за напускане пределите на Република България е била незаконосъобразна и неоправдана.

4. На 31 март 2009 г. председателят на Пето отделение решава да се изпрати уведомление за жалбата до правителството. Решено е също да се разгледат едновременно допустимостта и съществуването на жалбата (член 29 § 3 от Конвенцията в редакцията ѝ преди 1 юни 2010 г.).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1957 г. и живее в Шумен. През съответния период е бил военнослужещ в Българската армия.

6. На неуточнена дата в периода 1989 – 1991 г. е обвинен в кражба на инструменти и техническо оборудване, собственост на негови познати. Обвинителният акт срещу него е внесен в съда на 30 юли 1991 г.

7. На 28 октомври 1991 г. е признат за виновен и му е наложено условно наказание от две години лишаване от свобода.

8. На 30 декември 1991 г. бившият Върховен съд отменя осъдителната присъда и определеното му наказание и връща делото на органите на прокуратурата за доразследване (реш. № 360 от 30 декември 1991 г. по н.д. № 369/1991 г., ВС, военна колегия).

9. Изглежда, че по делото няма никакво развитие до 2001 г.

10. На 6 юни 2001 г. по искане на прокуратурата органите на МВР решават да наложат на жалбоподателя забрана за напускане пределите на Република България и изискват да предаде задграничния си паспорт. Позовават се на член 75 (3) от Закона за българските документи за самоличност от 1998 г. (вж. параграф 24 по-долу). На 22 август 2001 г. жалбоподателят предава паспорта си. Не е обжалвал заповедта за налагане на забраната.

11. По-късно срещу жалбоподателя е внесен обвинителен акт и е изправен на съд. На 20 март 2002 г. Варненският военен съд го признава за виновен в извършване на кражба и му определя наказание от две години лишаване от свобода, изпълнението на което е отложено за изпитателен срок от четири години. В присъдата се отбелязва, че откраднатите вещи са били открити в мазето на жалбоподателя и са били разпознати от собствениците им, и се приема за неправдоподобно твърдението на жалбоподателя, че е закупил процесните вещи. На последно място съдът установява, че макар по времето на извършване на една от кражбите жалбоподателят да е бил на нощно дежурство, нямал алиби, тъй като поделението му било близо до сградата, където била извършена кражбата, той бил отишъл на работа с кола, а колегите му не го били виждали в продължение на няколко часа.

12. С решение от 5 юни 2002 г., постановено по въззивната жалба на жалбоподателя, Военноапелативният съд отменя присъдата на Варненския военен съд и оправдава жалбоподателя.

13. След касационния протест на прокуратурата Върховният касационен съд отменя на 10 февруари 2003 г. решението на Военноапелативния съд и връща делото за ново разглеждане (реш. № 636 от 10 февруари 2003 г. по н.д. № 546/2002 г., ВКС, II н.о.).

14. На 20 април 2003 г. Военноапелативният съд потвърждава осъдителната присъда и определеното наказание на жалбоподателя.

15. След подадената от жалбоподателя касационна жалба на 23 февруари 2004 г. Върховният касационен съд потвърждава присъдата на Военноапелативния съд (реш. № 42 от 23 февруари 2004 г. по н.д. № 657/2003 г., ВКС, I н.о.). В решението на съда се отбелязва, че исканията на жалбоподателя за допускане и приемане на доказателства

са били уважени и че обвинението срещу него е било доказано по безспорен начин въз основа на наличните по делото доказателства.

16. На 13 октомври 2004 г. областната дирекция на МВР в Шумен, след като получава съдебното досие на жалбоподателя, решава да отнеме задграничния му паспорт, докато бъде реабилитиран по право. Заповедта се позовава на член 76 (2) от Закона за българските документи за самоличност от 1998 г. (вж. параграф 25 по-долу). Жалбоподателят не е обжалвал заповедта за отнемане на паспорта му.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

A. Конституцията

17. Член 35 § 1 от Конституцията от 1991 г. предвижда, че „[в]секи има право свободно ... да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели“ и че това право „може да се ограничава само със закон, за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани.“

Б. Наказателно-процесуалният кодекс

18. С влязло в сила през юни 2003 г. допълнение към Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. е добавен нов член 239а, който дава възможност обвиняемите да поискат делата им да бъдат разгледани от съда, ако предварителното производство не е приключило в срок от две години, когато обвинението е за тежко престъпление, и една година в останалите случаи. На 29 април 2006 г. тази правна норма е заменена от две разпоредби с подобен текст – член 368 и член 369 в Наказателно-процесуалния кодекс от 2005 г., които обаче са отменени в сила от 28 май 2010 г. С решение от 28 септември 2010 г. (реш. № 10 от 28 септември 2010 г., по к.д. № 10/2010 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12 октомври 2010 г.) Конституционният съд отхвърля искане за установяване на противоконституционност и несъответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на отмяната на член 368 и член 369 от НПК, извършена с § 54 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс.

19. През октомври 1994 г. към НПК от 1974 г. е добавена нова разпоредба – член 147 § 3. Съгласно този член вземането на мерки за неотклонение като задържане под стража, домашен арест или гаранция спрямо обвиняеми за престъпление, наказуемо с лишаване от свобода за повече от три години, автоматично води до забрана за напускане на пределите на България. Съгласно член 146 § 1 от НПК спрямо всеки обвиняем по дело от общ характер се взема поне една от горните мерки за неотклонение.

20. На 1 януари 2000 г. текстът на член 147 § 3 е отменен и заменен с новия член 153а. В алинея 1 се предвижда, че прокурорът може да забрани на обвиняем за умишлено престъпление, за което се предвижда лишаване от свобода, да напуска пределите на Република България, освен с негово разрешение. Съгласно член 153а § 2 прокурорът трябва да се произнесе по искане на обвиняем за разрешение в тридневен срок от подаването му. Отказът на прокурора подлежи на обжалване пред съответния първоинстанционен съд (член 153а § 3). Съдът трябва незабавно да разгледа жалбата еднолично в закрито заседание и да се произнесе незабавно с определение, което не подлежи на жалба и протест (член 153а § 4). В съдебното производство правомощията на прокурора в това отношение се осъществяват от съда, който разглежда делото (член 153а § 5). Върховният касационен съд се е произнесъл, че решенията на първоинстанционния съд по член 153а § 5 подлежат на въззивно обжалване пред по-горния по степен съд (Решение № 129 от 8 май 2003 г. по н. д. № 780/2002 г., ВКС, I н. о.).

21. На 29 април 2006 г. член 153а от НПК от 1974 г. е заменен от член 68 в НПК от 2005 г. Там текстът на отменената разпоредба се повтаря почти дословно, но в алинея 5 се предвижда също, че освен да отмени отказа на прокурора да разреши задгранично пътуване съдът може по искане на обвиняемия или неговия защитник да отмени изцяло забраната, ако не съществува опасност обвиняемият да се укрие извън страната. В алинея 6 се уточнява, че определенията на съда по тези въпроси в съдебното производство подлежат на обжалване с частна жалба и частен протест пред по-горен съд.

В. Административнопроцесуалният кодекс

22. Член 6 § 2 от Административнопроцесуалния кодекс в сила от 12 юли 2006 г. предвижда, че административният акт и неговото изпълнение не могат да засягат права и законни интереси в по-голяма степен от най-необходимото за целта, за която актът се издава. Член 6 § 5 предвижда, че административните органи трябва да се въздържат от актове и действия, които могат да причинят вреди, явно несъизмерими с преследваната цел.

Г. Законът за българските документи за самоличност от 1998 г.

23. Член 33 § 1 от Закона за българските документи за самоличност от 1998 г. (през октомври 2009 г. заглавието е изменено на Закон за българските лични документи) (наричан по-нататък „ЗБДС от 1998 г.“) предвижда, че всеки български гражданин има право да напуска страната и да се завръща в нея с паспорт или заместващ го документ. Съгласно член 33 § 3 това право не подлежи на ограничения, освен ако са предвидени със закон и са необходими за защитата на националната

сигурност, обществения ред, здравето на гражданите или на правата и свободите на други граждани.

24. Член 75, т. 3 от ЗБДС от 1998 г., в сила до октомври 2009 г., е предвиждал, че на лица с наложена от органите на прокуратурата забрана за задгранично пътуване не се разрешава напускане на страната, а задграничните им паспорти се отнемат. Върховният административен съд е последователен в становището си, че органите на МВР по контрола на миграцията действат в условията на обвързана компетентност и при наличие на наложена с прокурорско постановление забрана по член 153а от НПК са длъжни да наложат принудителна административна мярка – отнемане на издадения паспорт, а надлежният начин за атакуване на забраната е да се иска разрешение за пътуване по член 153а § 2 от НПК от 1974 г. (вж. параграф 20 по-горе). Наличието на такова разрешение би било основание за органите по контрола на миграцията да разрешат на заинтересованото лице да пътува (реш. № 8385 от 29 декември 2000 г. по адм. д. № 3483/2000 г., ВАС, III о.; реш. № 6134 от 25 юли 2001 г. по адм. д. № 3226/2001 г., ВАС, V о.; реш. № 805 от 30 януари 2002 г. по адм. д. № 8371/2001 г., ВАС, V о.; реш. № 4275 от 30 април 2002 г. по адм. д. № 2556/2002 г., ВАС, V о.; реш. № 10796 от 29 ноември 2002 г. по адм. д. № 4904/2002 г., ВАС, V о.; реш. № 11074 от 9 декември 2002 г. по адм. д. № 8178/2002 г., ВАС, петчленен състав; реш. № 37 от 6 януари 2003 г. по адм. д. № 9139/2002 г., ВАС, V о.; реш. № 2397 от 7 март 2006 г. по адм. д. № 9311/2005 г., ВАС, V о.; реш. № 11764 от 27 ноември 2006 г. по адм. д. № 5838/2006 г., ВАС, V о.).

25. Член 76, т. 2 от ЗБДС от 1998 г. предвижда, че на български гражданин, осъждан за умишлено престъпление от общ характер и нереабилитиран (вж. параграфи 30 и 31 по-долу), може да не се разреши напускане на страната, а задграничният му паспорт да се отнеме. Текстът на член 76, т. 2 е отменен от Народното събрание на 1 октомври 2009 г. въз основа на проектозакон, внесен от Министерски съвет на 21 август 2009 г. В обяснителните бележки към проектозакона се прави позоваване на Директива 2004/38/ЕО (вж. параграф 28 по-долу). Законът за изменение и допълнение на ЗБДС от 1998 г. влиза в сила на 20 октомври 2009 г. В последващата си съдебна практика Върховният административен съд е постановил, че отмяната не обезсилва автоматично забраните за задгранично пътуване, наложени преди влизането ѝ в сила (реш. № 13819 от 17 ноември 2009 г. по адм. д. № 6999/2007 г., ВАС, III о.; реш. № 15106 от 10 декември 2009 г. по адм. д. № 7052/2009 г., ВАС, V о.; реш. № 10449 от 13 август 2010 г. по адм. д. № 1609/2010 г., ВАС, VII о.). Въпросът е решен с приемането на параграф 5 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение на закона за българските лични документи, който влиза в сила на 10 април 2010 г. и уточнява, че в тримесечен срок от влизането му в сила се прекратява действието на всички принудителни административни мерки, приложени със заповеди на основание разпоредбите на отменените точки 2, 4, 5, 6, 7 и 8 на член 76.

26. Заповедите за налагане на принудителни административни мерки по член 76 от ЗБДС от 1998 г. подлежат на обжалване по съдебен ред (член 79). В почти неизменната си съдебна практика по член 76, т. 2 между 2000 и 2010 г. Върховният административен съд е постановил, че съдилищата не са компетентни да извършват контрол върху начина, по който административните органи са упражнили дискреционната си власт да преценяват необходимостта от такива мерки. Съдилищата могат единствено да потвърждават дали са налице законовите предпоставки, визирани в диспозитивната разпоредба на член 76, т. 2 – лицето да е осъдено за умишлено престъпление от общ характер и да не е реабилитирано (реш. № 7074 от 22 ноември 2000 г. по адм. д. № 1067/2000 г., ВАС, III о.; реш. № 4244 от 29 юни 2000 г. по адм. д. № 2634/2000 г., ВАС, III о.; реш. № 4987 от 20 юли 2000 г. по адм. д. № 2922/2000 г., ВАС, III о.; реш. № 7727 от 17 октомври 2001 г. по адм. д. № 1760/2001 г., ВАС, V о.; реш. № 5030 от 29 юни 2001 г. по адм. д. № 3512/2001 г., ВАС, V о.; реш. № 7172 от 28 септември 2001 г. по адм. д. № 7968/2000 г., ВАС, III о.; реш. № 9375 от 7 декември 2001 г. по адм. д. № 6604/2001 г., ВАС, V о.; реш. № 9663 от 31 октомври 2002 г. по адм. д. № 4315/2002 г., ВАС, петчленен състав; реш. № 10819 от 2 декември 2002 г. по адм. д. № 6100/2002 г., ВАС V о.; реш. № 4086 от 24 април 2003 г. по адм. д. № 1587/2003 г., ВАС, петчленен състав; реш. № 8729 от 2 октомври 2003 г. по адм. д. № 4354/2003 г., ВАС, петчленен състав; реш. № 6360 от 6 юли 2004 г. по адм. д. № 10646/2003 г., ВАС, V о.; реш. № 3167 от 11 април 2005 г. по адм. д. № 8361/2004 г., ВАС, V о.; реш. № 9883 от 11 ноември 2005 г. по адм. д. № 3562/2005 г., ВАС, V о.; реш. № 1203 от 1 февруари 2006 г. по адм. д. № 7226/2005 г., ВАС, V о.; реш. № 7840 от 12 юли 2006 г. по адм. д. № 1722/2006 г., ВАС, V о.; реш. № 5721 от 6 юни 2007 г. по адм. д. № 2389/2007 г., ВАС, V о.; реш. № 11504 от 21 ноември 2007 г. по адм. д. № 8005/2007 г., ВАС, V о.; реш. № 435 от 14 януари 2008 г. по адм. д. № 9455/2007 г., ВАС, V о.; реш. № 11568 от 3 ноември 2008 г. по адм. д. № 8430/2008 г., ВАС, V о.; реш. № 7099 от 1 юни 2009 г. по адм. д. № 14157/2008 г., ВАС, V о.; реш. № 15106 от 10 декември 2009 г. по адм. д. № 7052/2009 г., ВАС, V о.; реш. № 16059 от 28 декември 2009 г. по адм. д. № 7840/2009 г., ВАС, V о.; реш. № 16147 от 29 декември 2009 г. по адм. д. № 7284/2009 г., ВАС, V о.; реш. № 5535 от 28 април 2010 г. по адм. д. № 16321/2009 г., ВАС, VII о.; реш. № 8688 от 25 юни 2010 г. по адм. д. № 939/2010 г., ВАС, VII о.). С две решения от 2000 и 2001 г. Върховният административен съд е постановил, че без да се засяга дискреционната им власт, административните органи не могат просто да се позовават на факта на осъдителната присъда, а трябва да изложат и допълнителни мотиви за решението си да наложат на осъдения забрана за напускане на страната (реш. № 4488 от 7 юли 2000 г. по адм. д. № 2613/2000 г., ВАС, III о.; реш. № 8727 от 20 ноември 2001 г. по адм. д. № 6533/2001 г., ВАС, петчленен състав). По съвсем скорошно дело от август 2010 г., по което мнозинството от гледалия

делото съдебен състав поддържа становището, че налагането на ограничаващи свободата на движение мерки е въпрос на преценка по целесъобразност на административния орган, която не подлежи на съдебен контрол, изразилата особено мнение съдия Янкулова изтъква, че предвид изискванията на Директива 2004/38/ЕО (вж. параграф 28 по-долу) тези мерки трябва да се подлагат на възискателна оценка на пропорционалността в съответствие с принципите, развити от Съда на ЕС. Тя изразява и становището, че член 76, т. 2 противоречи на член 27 от Директивата (реш. № 10449 от 13 август 2010 г. по адм. д. № 1609/2010 г., ВАС, VII о., особено мнение на съдия С. Янкулова).

27. В края на 2006 г. Народното събрание добавя две нови алинеи към член 23 на ЗБДС от 1998 г. Те влизат в сила на 1 януари 2007 г. – датата на присъединяването на България към Европейския съюз. Новата алинея 2 предвижда, че всеки български гражданин има право да напуска страната за пътуване до друга държава членка на Европейския съюз и с лична карта. Съгласно алинея 3 това право не подлежи на ограничения, освен ако това е предвидено в закон и има за цел защита на националната сигурност, обществения ред, здравето на гражданите или на правата и свободите на други граждани. С решение от 9 март 2009 г. (реш. № 3116 от 9 март 2009 г. по адм. д. № 10475/2008 г., ВАС, V о.) Върховният административен съд е отменил решението на по-долен по степен съд, който е приел, че, за да наложат забрана за напускане на страната по член 76, т. 2 (вж. параграф 25 по-горе), административните органи трябва да посочат фактическо и правно основание, отговарящо на изискванията на член 23 § 3, които пък отразяват тези на член 27 § 1 от Директива 2004/38/ЕО (вж. параграф 28 по-долу). Върховният административен съд е постановил, че двете материалноправни предпоставки, заложи в член 76, т. 2, представляват достатъчно основание за целите на член 23 § 3.

Д. Директива 2004/38/ЕО

28. Основният документ, уреждащ понастоящем свободното движение в Европейския съюз на лицата, които имат гражданство на държава членка, е Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки. В относимата си част член 27 от Директивата предвижда:

“1. При спазване на разпоредбите на настоящата глава държавите членки могат да ограничат свободата на движение и пребиваване на граждани на Съюза и на членове на техните семейства, независимо от националността им, от съображения, свързани с обществения ред, обществената сигурност или общественото здраве. Забранява се позоваването на такива съображения за икономически цели.

2. Мерките, предприети от съображения, свързани с обществения ред или обществената сигурност, трябва да са в съответствие с принципа на пропорционалността и да се основават изключително на личното поведение на въпросното лице. Наличието на предишни наказателни присъди не представлява само по себе си основание за предприемането на такива мерки.

Личното поведение на въпросното лице трябва да представлява истинска, реална и достатъчно сериозна заплаха, която засяга някой от основните интереси на обществото. Не се приемат мотиви, които са изолирани от конкретния случай и които се опират на съображения за обща превенция. ...“

29. С решение от 24 март 2010 г. (реш. № 3909 от 24 март 2010 г. по адм. д. № 13704/2009 г., ВАС, VII о.) Върховният административен съд е приел, че забраната за пътуване, наложена по член 76, т. 3 (отм.) от ЗБДС от 1998 г. (предвиждащ, че на лица, които имат установени по съдебен ред парични задължения над определен размер, може да не се разреши напускане на страната), противоречи пряко на горепосочената разпоредба на Директивата, която, макар и нетранспонирана в националното законодателство към момента на налагането на забраната, има директен ефект по отношение на гражданите на България и има предимство пред противоречащите ѝ разпоредби от вътрешното право.

Е. Реабилитация на осъдени извършители на престъпления

30. Съгласно член 86 § 1, т. 1 от Наказателния кодекс от 1968 г. осъдено условно лице се реабилитира по право, ако в изпитателния срок не е извършило друго престъпление, поради което следва да изтърпи отложеното наказание. Реабилитацията по право обаче не настъпва за престъпление, извършено от пълнолетно лице, което е било веднъж реабилитирано (член 86 § 2).

31. Освен случаите на реабилитация по право всеки осъден може да бъде реабилитиран от съда, издал присъдата като първа инстанция, ако в течение на три години от изтичане на срока на наложеното с присъдата наказание не е извършил друго престъпление, наказуемо с лишаване от свобода, имал е добро поведение и при умишлено престъпление е възстановил причинените вреди (член 87 § 1). Съдът може да реабилитира осъдения и без да е възстановил причинените вреди, ако има за това уважителни причини (член 87 § 2).

ПРАВЕН АНАЛИЗ НА ФАКТИТЕ

I. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

32. Жалбоподателят се оплаква, че наказателното производство срещу него е продължило прекомерно дълго. Позицията се на член 6 § 1 от Конвенцията, който в отнасимата си част предвижда:

„Всяко лице, при решаването на ... основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок, от ... съд ...“

33. Съдът отбелязва, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията или недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

34. Не е съвсем ясно кога е започнало наказателното преследване срещу жалбоподателя. Ясно е обаче, че той е узнал за повдигнатото му обвинение не по-късно от 30 юли 1991 г. (вж. параграф 6 по-горе). Попадащият във времевата компетентност на Съда период обаче е започнал да тече едва на 7 септември 1992 г., когато Конвенцията е влязла в сила за България. Крайният момент е бил 23 февруари 2004 г., когато Върховният касационен съд е потвърдил осъдителната присъда и определеното наказание на жалбоподателя (вж. параграф 15 по-горе). Подлежащият на разглеждане период е продължил съответно малко по-малко от единадесет години и половина.

35. Оценката дали този срок е разумно дълъг трябва да се прави в светлината на обстоятелствата по делото и с оглед на установените в практиката на Съда критерии: сложността на делото и поведението на жалбоподателя и съответните държавни органи (вж. като неотдавнашен източник решението по делото на *Янков и Манчев срещу България*, №№ 27207/04 и 15614/05, § 20, 22 октомври 2009 г.). Трябва да се отчита и етапът, на който е било производството към 7 септември 1992 г. (вж., наред с други източници, решението по делото на *Рачеви срещу България*, № 47877/99, § 70, 23 септември 2004 г.).

36. Страните са привели доводите си относно начина, по който тези критерии следва да се прилагат в настоящия случай.

37. Съдът не счита случая за сложен. Освен това не изглежда поведението на жалбоподателя да е причинило никакви забавяния. Основната причина за забавянето е липсата на каквото и да било движение по делото между октомври 1991 г. и 2001 г. (вж. параграф 9 по-горе). Правителството не е представило обяснение за това прекъсване в досъдебната фаза (вж. съответно (*mutatis mutandis*) посоченото по-горе дело на *Янков и Манчев*, §§ 21 и 25).

38. Заключение на Съда е, че правният спор относно основателността на наказателното обвинение срещу жалбоподателя не е решен в „разумен срок“ в нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

II. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

39. Жалбоподателят се оплаква, че не е разполагал с ефикасни правни средства за защита против прекомерната продължителност на наказателното производство срещу него. Пзовава се на член 13 от Конвенцията, който предвижда следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

40. Правителството не е изразило становище по оплакването.

41. Жалбоподателят твърди, че българското законодателство не предвижда средства за правна защита за прекомерна продължителност на наказателни производства.

42. Съдът счита, че оплакването не е явно необосновано по смисъла на чл. 35 § 3 (а) от Конвенцията или недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

43. Член 13 гарантира наличието на ефикасно правно средство за защита при защитимо от гледна точка на Конвенцията оплакване за нарушение на изискването по член 6 § 1 за гледане на делото в разумен срок (вж. *Кудла срещу Полша (Kudła v. Poland)* [ГК], № 30210/96, §§ 146-157, ЕСПЧ 2000-XI). Средството за правна защита е ефикасно, ако предотвратява твърдяното нарушение или неговото продължаване, или предоставя адекватно удовлетворение за всяко вече извършено нарушение (пак там, § 158 и делото *Мифсуд срещу Франция (Mifsud v. France)* (реш.) [ГК], № 57220/00, ЕСПЧ 2002-VIII).

44. Като взе предвид заключението си в параграф 38 по-горе, Съдът е удовлетворен, че оплакването на жалбоподателя е основателно.

45. Съдът е приел в предишни дела, че до юни 2003 г. българското право не е предвиждало правни средства, позволяващи на обвиняемите в наказателни производства да ускорят решаването на основателността на обвиненията срещу тях (вж. посоченото по-горе дело на *Янков и Манчев*, § 32, с последващи пзовавания). Вярно е, че с приемането през юни 2003 г. на член 239а в Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. обвиняем може да поиска делото му да бъде разгледано от съда, ако досъдебното производство не е приключено в определен срок (вж. параграф 18 по-горе). Жалбоподателят обаче не е разполагал с това средство за съдебна защита, тъй като към момента на влизането му в сила делото срещу него вече е било висящо пред Върховния касационен съд (вж. параграфи 14 и 15 по-горе).

46. Що се отнася до мерките за компенсаторно удовлетворение, Съдът не е приел за доказано съществуването в българското право на възможност обвиняемите да получат по съдебен ред обезщетение за вредите или друго удовлетворение за прекомерната продължителност

на наказателните производства срещу тях (вж. посоченото по-горе дело на *Янков и Манчев*, § 33, с последващи позовавания).

47. Следователно е налице нарушение на член 13 от Конвенцията.

III. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 ОТ ПРОТОКОЛ № 4

48. Жалбоподателят се оплаква от наложената му забрана за напускане пределите на страната. Позовава се на член 2 от Протокол № 4, който в относимата си част предвижда:

„2. Всеки е свободен да напусне пределите на всяка държава, включително и на своята.

3. Упражняването на това право не подлежи на никакви ограничения, освен на тези, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната или обществената сигурност, за поддържане на обществения ред, за предотвратяване на престъпления, за защитата на здравето и морала или на правата и свободите на другите. ...“

А. Допустимост

49. Правителството изтъква, че жалбоподателят не е изчерпал всички вътрешноправни средства за защита. Няма данни той да се е възползвал от предвидената по член 153а § 2 от НПК от 1974 г. възможност да поиска разрешение за пътуване извън страната след наложената му на 6 юни 2001 г. забрана. Тази процедура е бърза и ефикасна, и дори предвижда съдебно преразглеждане на отказа на прокурора.

50. Жалбоподателят твърди, че предложеното от правителството средство за съдебна защита не е ефикасно. Член 153а от НПК от 1974 г. не допуска обжалване на самата забрана за напускане на страната като такава. Възможността да се иска разрешение за пътуване в конкретни случаи не е ефикасна, тъй като съдът разглежда жалбата срещу отказа на прокурора по искането за разрешение в закрито заседание, след като е получил становището на прокурора с настояване съдът да отхвърли жалбата, на което жалбоподателят няма възможност да опонира. Освен това член 75, т. 3 от ЗБДС от 1998 г. не предвижда промяна на забраната за пътуване и временно връщане на отнетия задграничен паспорт. Възможността за пряко обжалване на мярката по член 75, т. 3 не е ефикасна, тъй като според становището на Върховния административен съд тя е необходима последица от налагането на забрана за напускане на страната по член 153 § 1 от НПК от 1974 г.

51. Жалбоподателят изтъква, че възможността за обжалване на наложена мярка по член 76, т. 2 от ЗБДС от 1998 г. също не е ефикасна, тъй като съдилищата отказват да извършват контрол дали административните органи правилно са упражнили дискреционната си власт да наложат забраната.

52. Съдът отбелязва, че на жалбоподателя са били наложени три административни мерки, ограничаващи възможността му да напуска България. Първата е била автоматичната забрана за пътуване по член 147 § 3 от НПК от 1974 г. (вж. параграф 19 по-горе). Втората е била забраната за напускане на страната, наложена му на 6 юни 2001 г. по член 75, т. 3 от ЗБДС от 1998 г. (вж. параграфи 10 и 24 по-горе), а третата е била заповедта за отнемане на задграничния му паспорт от 13 октомври 2004 г. съгласно член 76, т. 2 от същия закон (вж. параграфи 16 и 25 по-горе). Тези мерки са били различни и с правно основание в различни правни норми. Затова Съдът ще разгледа поотделно допустимостта на оплакването по отношение на всяка от тях.

53. Първата забрана за пътуване произтича директно от текста на член 147 § 3 от НПК от 1974 г. Тази разпоредба обаче е била отменена в сила от 1 януари 2000 г. (вж. параграф 20 по-горе, в началото), което означава, че след това за жалбоподателя не е съществувала забрана да напуска страната. Следователно оплакването му относно тази забрана, отменена на 30 юли 2004 г., е недопустимо заради неспазване на шестмесечния срок по член 35 § 1 от Конвенцията и трябва да бъде отхвърлено съгласно член 35 § 4.

54. Втората забрана е била наложена от полицейските органи по контрола на миграцията на 6 юни 2001 г. по искане на органите на прокуратурата и очевидно с правно основание наложената малко преди това от прокуратурата забрана за напускане на страната по член 153 § 1 от НПК от 1974 г. (вж. параграфи 10, 20 и 24 по-горе). Възможността за обжалване на решението на органите по миграцията не може да се счита за ефикасно или имащо особени изгледи за успех средство заради становището на националните съдилища, че решението на прокурорските органи да наложат забрана за задгранично пътуване е задължително за органите по миграцията и че надлежният начин за преодоляване на забраната е да се иска разрешение за конкретно пътуване по член 153а § 2 от НПК от 1974 г. (вж. параграф 24 по-горе). Освен това съгласно 153а §§ 2 – 5 жалбоподателят не е имал възможност да оспори забраната за напускане пределите на страната като такава, а само да иска разрешение за пътуване в конкретни случаи. Възможността да се иска цялостна отмяна на ограничителната мярка се появява едва с влизането в сила на член 68 от Наказателно-процесуалния кодекс от 2005 г. (вж. параграф 21 по-горе), след като наказателното производство срещу жалбоподателя е било прекратено. Доколкото обаче исканията за разрешение за пътуване в конкретни случаи, които е могло да се правят по всяко време без ограничение, са могли да облекчат въздействието на забраната върху жалбоподателя, те биха могли да се считат за правни мерки за защита срещу ограничението. Очевидният въпрос е дали са били ефикасни. В досъдебното производство жалбоподателят е могъл да иска такова разрешение от органите на прокуратурата, а в съдебното производство – от съда, който разглежда делото. Няма индикации той да се е възползвал

от тази възможност и да е получил отказ (вж. съответно (*mutatis mutandis*) делата *Фьодоров и Фьодорова срещу Русия* (*Fedorov and Fedorova v. Russia*), № 31008/02, §§ 44 – 46, 13 октомври 2005 г. и *Христов срещу България* (реш.), № 32461/02, 3 април 2006 г.). Следователно твърденията му относно пороците на процедурата изглеждат спекулативни (вж. съответно делата *Белчев срещу България* (реш.), № 39270/98, 6 февруари 2003 г., *Пеков срещу България*, № 50358/99, § 91, 30 март 2006 г. и *Събева срещу България*, № 44290/07, § 65, 10 юни 2010 г.). Нищо в текста на член 153а от НПК от 1974 г. не предполага, че съдебното заседание за разглеждане на жалба срещу отказа на прокурор да разреши на обвиняем да напусне пределите на страната би било опорочено от гледна точка на справедливостта му или би било неефективно по друг начин. Съдът не може да приеме и довода на жалбоподателя, че получаването на прокурорско разрешение не би му позволило да пътува зад граница, тъй като то не би довело до промяна на ограничителната мярка, наложена му по член 75, т. 3 от ЗБДС от 1998 г. Както е видно от съдебната практика на Върховния административен съд, наличието на разрешение представлява основание за промяна на ПАМ, наложена от органите по контрола на миграцията съгласно член 75, т. 3 (вж. параграф 24 по-горе).

55. С оглед на гореизложеното възражението на правителството относно забраната за напускане на страната, наложена на 6 юни 2001 г. и останала в сила до окончателното решаване на основателността на наказателното обвинение срещу жалбоподателя на 23 февруари 2004 г., трябва да се приеме, а тази част от жалбата трябва да се отхвърли поради неизчерпване на всички вътрешноправни средства за защита съгласно член 35 §§ 1 и 4 от Конвенцията.

56. За разлика от това обаче Съдът отбелязва, че правителството не е посочило правни средства, даващи на жалбоподателя възможност да атакува успешно решението за отнемане на задграничния му паспорт от 13 октомври 2004 г. (вж. параграф 16 по-горе). Вярно е, че това решение е могло да се обжалва пред съда. Според почти неизменната съдебна практика на Върховния административен съд по член 76, т. 2 от ЗБДС от 1998 г. обаче, съдилищата не са компетентни да извършват контрол върху начина, по който административните органи са упражнили дискреционната си власт да преценяват необходимостта от мерки, ограничаващи възможността за пътуване зад граница, и могат единствено да потвърждават наличието на законовите предпоставки по член 76, т. 2 – лицето да е осъдено за умишлено престъпление от общ характер и да не е реабилитирано (вж. параграф 26 по-горе). Затова възможността за обжалване не изглежда ефикасно средство за съдебна защита, обещаващо особени изгледи за успех (вж. съответно решението по делото на *Игнатов срещу България*, № 50/02, § 52, в края, 2 юли 2009 г.).

57. Следователно възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита относно наложената на 13

октомври 2004 г. ограничителна мярка не може да бъде уважено. Съдът счита също, че тази част от жалбата не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията или недопустима на други основания. Следователно трябва да бъде обявена за допустима.

Б. По същество

58. Правителството изтъква, че целта на налаганата в наказателното съдопроизводство забрана за напускане пределите на страната е да се осигури присъствието на обвиняемия и безпроблемното протичане на производството. През съответния период налагането на тази мярка е било уредено от член 153 § 1 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., който е предвиждал прилагането ѝ само при обвинение за умишлено престъпление, за което се предвижда лишаване от свобода. Забраната не е била задължителна, а решението за нея е вземал съответният прокурор въз основа на преценката му за опасността обвиняемият да се укрие извън страната. Също така ограничението не е било абсолютно, тъй като обвиняемият е можел по всяко време да поиска разрешение за задгранично пътуване.

59. Жалбоподателят твърди, че наложените му забрани за пътуване зад граница са представлявали намеса в правото му да напуска пределите на своята държава. Макар в началото да са били в съответствие с приложимите правила на вътрешното право, след 1 януари 2007 г., когато България се присъединява към Европейския съюз, наложената на 13 октомври 2004 г. ограничителна мярка е станала неправомерна, тъй като не е отговаряла на изискванията на член 27 от Директива 2004/38/ЕО, която има предимство пред член 76, т. 2 от ЗБДС от 1998 г. Освен това подходът на Върховния административен съд към упражняването на правомощията на административните органи в тази област доказва пълна липса на предпазни мерки и гаранции срещу безконтролност и произволни действия. Целта на ограничителната мярка от октомври 2004 г. е била неясна. Тя не може да се счита за съразмерна, тъй като е била наложена автоматично, а не въз основа на конкретни причини и не е подлежала на надлежен съдебен контрол.

60. Съдът припомня, че член 2 от Протокол № 4 гарантира на всекиго правото да напусне пределите на всяка държава и да отиде във всяка друга държава по свой избор, в която е законно приет. Всяка ограничаваща това право мярка трябва да отговаря на изискванията на третата алинея от горепосочения член (вж. като скорошен пример решението по делото на *Гочев срещу България*, № 34383/03, § 44, 26 ноември 2009 г., с последващи позовавания).

61. Решението за отнемане на задграничния паспорт на жалбоподателя очевидно представлява такава мярка (вж. *М. срещу Германия* (*M. v. Germany*), № 10307/83, Решение на Европейската комисия по правата на човека от 6 март 1984 г., Решения и доклади

(*Decisions and Reports*) 37, стр. 113, *Пелтонен срещу Финландия* (*Peltonen v. Finland*), № 19583/92, Решение на Комисията от 20 февруари 1995 г., Решения и доклади (*Decisions and Reports*) 80-А, стр. 38, *Бауман срещу Франция* (*Baumann v. France*), № 33592/96, §§ 62 и 63, ЕСПЧ 2001-V, *Нарияло срещу Хърватия* (*Narijalo v. Croatia*), № 66485/01, § 69, 13 ноември 2003 г., както и *Игнатов*, § 33, посочено по-горе). Следователно трябва да се разгледа дали ограничителната мярка е била „предвидена в закона“, дали е следвала една или повече от изложените в член 2 § 3 от Протокол № 4 легитимни цели и дали е била „необходима в едно демократично общество“ за постигането на такава цел.

62. Мярката е намерила правното си основание в изричната норма на член 76, т. 2 от ЗБДС от 1998 г. (вж. параграфи 16 и 25 по-горе). Жалбоподателят признава, че допреди 1 януари 2007 г. тя е имала правно основание и Съдът не вижда причина за различно заключение. Жалбоподателят поддържа обаче, че след тази дата, на която България става член на Европейския съюз, правното основание за такава мярка е станало проблематично, тъй като член 76, т. 2 е противоречал на член 27 от Директива 2004/38/ЕО (вж. параграф 28 по-горе). Съдът отбелязва, че след присъединяването на България към ЕС българските съдилища са имали няколко повода да се произнесат относно взаимодействието между Директивата и член 76 от ЗБДС от 1998 г. (вж. параграфи 26 (в края), 27 (в края) и 29 по-горе), както и че текстът на член 76, т. 2 е бил отменен през октомври 2009 г. с позоваване на Директивата (вж. параграф 25 по-горе). Съдът от своя страна не намира за необходимо да определя дали наложената на жалбоподателя ограничителна мярка е била „предвидена в закона“, тъй като поради посочените по-долу причини счита, че тя е била несъвместима с член 2 от Протокол № 4 в други отношения (вж. съответно *Функе срещу Франция* (*Funke v. France*), 25 февруари 1993 г., § 51, серия А № 256-А, *Кремьо срещу Франция* (*Crémieux v. France*), 25 февруари 1993 г., § 34, серия А № 256-В, *Миай срещу Франция* (№ 1) (*Miailhe v. France (no. 1)*), 25 февруари 1993 г., § 32, серия А № 256-С, *Матерон срещу Франция* (*Matheron v. France*), № 57752/00, § 32, 29 март 2005 г. и *Петров срещу България*, № 15197/02, § 41, 22 май 2008 г.).

63. Съдът е склонен да приеме, че мярката, предвидена да ограничи пътуването зад граница на осъден и нереабилитиран извършител на престъпление, е следвала легитимни цели – поддържане на обществен ред и предотвратяване на престъпления (вж. съответно *М. срещу Германия*, посочено по-горе, стр. 118).

64. Изглежда основният въпрос е била ли е забраната „необходима в едно демократично общество“ за постигането на тези цели. По този въпрос Съдът отбелязва, че съгласно член 2 §§ 2 и 3 от Протокол № 4 надлежните органи са задължени да гарантират, че ограничението на нечие право да напуска пределите на своята страна е обосновано и съразмерно от самото му начало и през целия срок на валидността му. Оценката за това следва по правило да бъде предмет на съдебен контрол,

тъй като съдилищата предлагат най-добрата гаранция за независимост, безпристрастност и законосъобразност на процедурите. Приложното поле на съдебния контрол следва да дава възможност на съдилищата да вземат предвид всички фактори, имащи отношение по въпроса (вж. посоченото по-горе дело *Гочев*, § 50, с последващи позовавания).

65. Съдът счита, че в някои случаи ограничаването на възможността за пътуване зад граница на осъдени извършители на престъпления може да е оправдано с необходимостта да се предотврати например повторното им участие в престъпно поведение. В практиката си Съдът е одобрявал много по-тежки ограничения на свободата на придвижване на заподозрени като членове на мафията лица дори без постановена осъдителна присъда (вж. *Раймондо срещу Италия (Raimondo v. Italy)*, 22 февруари 1994 г., § 39, серия А № 281-А и *Лабита срещу Италия (Labita v. Italy)* [ГК], № 26772/95, § 195, ЕСПЧ 2000-IV). Съдът е допуснал такива ограничения спрямо лице, представляващо заплаха за обществото и признато за виновно в извършването на престъпление, свързано с насилие (вж. *Вила срещу Италия (Villa v. Italy)*, № 19675/06, §§ 45-50, 20 април 2010 г.). В изключителни случаи Съдът е намирал за оправдано дори превантивното задържане на лица, осъдени за престъпления и изтърпели присъдата си в затвора (вж. *Ериксен срещу Норвегия (Eriksen v. Norway)*, 27 май 1997 г., §§ 76-87, Доклади за присъди и решения (*Reports of Judgments and Decisions*) 1997-III). Такива ограничения обаче могат да са оправдани в даден случай, единствено ако съществуват ясни признаци за действителен обществен интерес, които превишават по значимост правото на свободно придвижване на засегнатото лице (вж. съответно *Хаджибейли срещу Азербайджан (Hajibeyli v. Azerbaijan)*, № 16528/05, § 63, в края, 10 юли 2008 г.). Те трябва да се основават на конкретни елементи, които са действително показателни за продължаващото съществуване на опасността, чието предотвратяване се цели с въпросните ограничителни мерки (вж. съответно посоченото по-горе дело *Лабита*, § 196).

66. В настоящия случай освен позоваване на осъдителната присъда на жалбоподателя и ненастъпилата реабилитация, полицейските органи не са посочили причини за отнемането на задграничния му паспорт и очевидно не са счели за необходимо да разгледат личното му положение или да мотивират необходимостта да му наложат такава мярка (вж. параграф 16 по-горе). Следователно те не са извършили нужната оценка на пропорционалността на ограничението на правото на жалбоподателя да пътува зад граница и не са го обосновавали в достатъчна степен. Ситуацията е можело да бъде поправена впоследствие в съдебно производство за преразглеждане (вж. посоченото по-горе дело на *Гочев*, § 54). Както бе отбелязано относно изчерпването на вътрешноправните средства, съгласно почти неизменната съдебна практика на Върховния административен съд от 2000 до 2010 г. по член 76, т. 2 от ЗБДС от 1998 г. съдилищата нямат компетентност да подлагат на контрол за законосъобразност начина, по който административните органи са

упражнили дискреционната си власт да преценяват необходимостта от ограничителни мерки за пътуване зад граница, а могат единствено да установят наличието на законовите предпоставки по член 76, т. 2 – осъдителна присъда за умишлено престъпление от общ характер и ненастъпила реабилитация (вж. параграф 26 по-горе). Според становището на Съда обаче само фактът, че дадено лице е било осъдено за престъпление и все още не е реабилитирано, не може да оправдае налагането на ограничения върху правото му свободно да напуска пределите на своята държава. Такова бланкетно и почти автоматично ограничение не може да се счита за оправдано и целесъобразно.

67. Следователно е налице нарушение на член 2 от Протокол № 4.

IV. ОТНОСНО ОСТАНАЛИТЕ ТВЪРДЕНИЯ ЗА НАРУШЕНИЯ НА КОНВЕНЦИЯТА

68. Жалбоподателят се оплаква по смисъла на член 6 от Конвенцията, че е бил осъден, въпреки че не е бил виновен за извършването на престъплението, в което е бил обвинен.

69. Съдът е последователен в становището си, че не е апелативна инстанция за националните съдилища и че функцията му не е да разглежда твърдения за допуснати от тях грешки при преценката на фактите или при прилагането на правото (вж. като неотдавнашен пример *Стоянова-Цакова срещу България*, № 17967/03, § 26, 25 юни 2009 г., с последващи позовавания). Няма основания да се приеме, че присъдите, с които жалбоподателят е бил признат за виновен, са били предубедени или произволни.

70. Следователно това оплакване е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено съгласно член 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията.

V. ПО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

71. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Висококодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

72. Жалбоподателят претендира обезщетение в размер на 12 700 евро за неимуществени вреди, причинени от прекомерната продължителност на наказателното производство срещу него и 3 000 евро за неимуществени вреди заради липсата на ефикасни правни средства за защита в това отношение. Претендира и 5 000 евро обезщетение за наложените му забрани за напускане пределите на страната.

73. Правителството изтъква, че исковите претенции са прекалени. Посочва се, че всяка присъдена сума по този иск не бива да надвишава присъдените обезщетения по подобни дела срещу България.

74. Съдът счита, че жалбоподателят несъмнено е претърпял известни неимуществени вреди вследствие от прекомерната продължителност на съдебното производство срещу него и липсата на ефикасни вътрешноправни средства за защита в това отношение. Съдът отбелязва също, че не са изтъкнати абсолютно никакви доводи за принудителната мярка, ограничаваща свободата на придвижване на жалбоподателя след 13 октомври 2004 г. (вж. в противоположния смисъл посоченото по-горе решение по делото на *Гочев*, § 62). Като взе предвид конкретните обстоятелства и присъдените по подобни дела обезщетения, и решавайки по справедливост съгласно изискването на член 41, Съдът присъжда на жалбоподателя 6 500 евро плюс евентуално платимите налози.

Б. Разноски

75. Жалбоподателят претендира възстановяване на разноски в размер на 1 680 евро за адвокатски възнаграждения за производството пред Съда и 192,82 евро за други разходи – превод на документи, пощенски разноски, канцеларски материали и фотокопирни услуги. Моли 1 000 евро от адвокатското възнаграждение да се платят на него, а останалите 680 евро – на един от процесуалните му представители, г-жа К. Бончева. Моли също 25 евро от другите разходи да се платят директно на него, а 167,82 евро – на адвокатите му. Представя договор с адвокатите си, отчет за отработеното време, договор за преводачески услуги и разписки, удостоверяващи заплащането на такси за фотокопиране на документи във Варненския окръжен военен съд.

76. Правителството оспорва фактурираната от адвокатите на жалбоподателя почасова ставка. Посочва се също, че пощенските разходи и разходите за превод трябва да се признаят само доколкото са подкрепени с разходооправдателни документи.

77. Съгласно практиката на Съда разноските не се възстановяват в съответствие с член 41, освен ако не бъде доказано, че са действително и по необходимост направени и са в разумен размер. Освен това съдебните разноски се възстановяват единствено доколкото се отнасят до установеното нарушение (вж. като скорошен пример решението по делото *Шилих срещу Словения* (*Šilih v. Slovenia*) [ГК], № 71463/01, § 226, 9 април 2009 г.). По настоящото дело, като взе предвид документите, с които разполага, и гореизложените критерии, и като отбелязва, че част от жалбата бе обявена за недопустима, Съдът счита за справедливо да присъди сумата от 1 400 евро за направените от жалбоподателя съдебни разноски, които да се изплатят както следва: 1 000 евро на жалбоподателя и 400 евро на процесуалния му представител – г-жа К.

Бончева. Относно другите разходи Съдът отбелязва, че някои от тях не са подкрепени с отчетни документи. Като взе предвид документите, с които разполага, Съдът счита за правилно да присъди на жалбоподателя 165 евро по това искане, платими както следва: 25 евро на самия жалбоподател и 140 евро на процесуалните му представители – г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева. Към всички тези суми да се прибавят евентуално дължимите от жалбоподателя налози.

В. Лихва за забава

78. Съдът счита за целесъобразно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка с добавени три процентни пункта.

ПОРАДИ ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* за допустими оплакванията относно продължителността на наказателното производство срещу жалбоподателя, твърдяната липса на ефикасни правни средства за защита в това отношение и наложената на жалбоподателя на 13 октомври 2004 г. ограничителна мярка за пътуване, а останалата част от жалбата – за недопустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията заради продължителността на наказателното производство срещу жалбоподателя;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 13 от Конвенцията;
4. *Приема*, че е налице нарушение на член 2 от Протокол № 4;
5. *Постановява*:
 - (а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в тримесечен срок от влизането на решението в сила съгласно член 44 § 2 от Конвенцията следните суми в легова равностойност по курса към датата на плащането:
 - (i) € 6 500 (шест хиляди и петстотин евро) за неимуществени вреди плюс евентуално платимите налози;
 - (ii) € 1 565 (хиляда петстотин шестдесет и пет евро) за разноси плюс евентуално дължимите от жалбоподателя налози, платими както следва: € 1 025 (хиляда и двадесет и пет евро) – лично на жалбоподателя, € 400 (четиристотин евро) – на процесуалния му представител г-жа К. Бончева и € 140 (сто

и четиридесет евро) – на процесуалните му представители г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева;

(б) след изтичане на горепосочения тримесечен срок до извършване на разплащането върху горните суми се дължи проста лихва в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, плюс три процентни пункта;

6. *Отхвърля* останалата част от исковата претенция на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 10 февруари 2011 г. в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
секретар

Пеер Лоранцен
председател